

Sammanhang

I FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993) definieras våld mot kvinnor som "Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor". Alla former av våld mot kvinnor utgör en allvarlig kränkning som hindrar eller upphäver kvinnors mänskliga rättigheter, närmare bestämt de grundläggande rättigheterna till liv, säkerhet, frihet, värdighet samt fysisk och emotionell integritet, och får därför inte ignoreras av myndigheterna.

Europeiska unionens råd har antagit tre uppsättningar slutsatser

- År 2010 betonade rådet behovet av att stärka uppgiftsinsamlingen om förekomsten av våld mot kvinnor och flickor.
- År 2012 uppmanade rådet medlemsstaterna att se till att stödtjänster till offer för våld tillhandahålls i tillräcklig utsträckning och att ett jämställdhetsperspektiv tillämpas. Rådet uppmanade också kommissionen att överväga ytterligare rättsliga instrument i syfte att utveckla en EU-strategi för att motverka könsrelaterat våld.
- Under 2014 uppmanade rådet medlemsstaterna att ta itu med problemet med underrapportering, förbättra tillgången till tjänster och inrätta lämplig och tillräcklig finansiering för att bekämpa könsrelaterat våld och kvinnlig könsstympning.

Direktiv om gemensamma miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem (direktiv 2012/29/EU)

- Erkänner våld mot kvinnor som könsrelaterat våld och betonar behovet av specialiserade stödverksamheter för sårbara grupper av offer såsom kvinnor som fallit offer för sexuellt våld.

Direktivet om den europeiska skyddsordern på området förvaltningsrätt, civilrätt och straffrätt

- Besöksförbud och skyddsorder som utfärdas i en EU-medlemsstat kan erkännas inom hela EU. Kvinnor som har drabbats av våld i nära relationer skyddas från förövarna om de reser eller flyttar inom EU.

Förordning (EU) nr 606/2013 om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor.

Europeiska kommissionen

- Europeiska kommissionen har finansierat flera EU-projekt i syfte att utrota våld mot kvinnor inom ramen för programmen Daphne III och Progress och kommer att fortsätta via programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap, med kompletterande finansiering från programmet Rättvisa.
- Värdighet, integritet och att få ett slut på könsrelaterat våld är ett prioriterat område i kommissionens strategi för jämställdhet för 2010–2015.
- År 2013 presenterade kommissionen meddelandet om att utrota kvinnlig könsstympning och en rad åtgärder, och uppmanade dessutom medlemsstaterna att vidta konkreta åtgärder.

De strategiska målen i Pekingplattformen och EU:s indikatorer

Europeiska rådet stödde ett förslag till en rad indikatorer

- D.1** Vidta integrerade åtgärder för att förebygga och utrota våld mot kvinnor.
- D.2** Studera orsakerna till och konsekvenserna av våld mot kvinnor och förebyggande åtgärders effektivitet.
- D.3** Utrota människohandel med kvinnor och bistå offer som utsatts för våld i anslutning till prostitution och människohandel.

rer på detta område som de spanska och danska ordförandeskapen 2002 och det irländska ordförandeskapet 2004 lagt fram. Under 2012 granskade det cypriotiska ordförandeskapet en indikator om stöd till offer. För närvarande finns 10 indikatorer på detta område. Dessa avser främst våld i nära relationer riktat mot kvinnor, samt sexuella trakasserier på arbetsplatsen.

Databasen Kvinnor och män i EU – fakta och siffror, som upprättats av Europeiska jämställdhetsinstitutet, innehåller de senaste uppgifterna och den senaste informationen på området. Databasen finns på <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Kunskaper från EU-övergripande uppgifter

Könsrelaterat våld prioriteras i högre utsträckning i medlemsstaterna

Sedan den senaste översynen av Pekingplattformen inom EU har medlemsstaterna gjort stora framsteg på detta område genom att anta ny lagstiftning samt ta fram och genomföra nya åtgärder för att hantera olika former av våld. Flera medlemsstater har agerat för att införa definitioner av könsrelaterat våld i hemmet och våld i nära relationer i straffrätt.

Under de senaste fem åren har det funnits en tydlig samsyn inom EU att anta och genomföra nationella handlingsplaner för att få ett slut på våld mot kvinnor. Majoriteten av medlemsstaterna har antagit sådana planer. De flesta av de nationella planerna och strategierna behandlar våld i nära relationer och även andra former såsom fysiskt våld, sexuellt våld, psykiskt våld, stalkning, kvinnlig könsstympning, kvinnomord och sexuella trakasserier på arbetsplatsen.

Otillräckligt specialiserat stöd till kvinnor som överlevt våld

Stödtjänster för kvinnor erbjuder inte bara stöd till enskilda kvinnor utan spelar även en viktig roll när det gäller att öka kunskaperna och förändra attityderna i samhället. År 2012 tillhandahöll 17 medlemsstater en nationell hjälplinje för kvinnor och 25 medlemsstater tillhandahöll särskilda kvinnohärbärgen.

Mellan 2012 och 2013 har vissa positiva förändringar skett genom att nya kvinnohärbärgen har öppnats inom EU. Nästan alla rapporter från Cedawkommittén tyder dock på att finansieringen till särskilda tjänster för kvinnor antingen har minskat eller är otillräcklig eller ohållbar. Ännu finns inte finansiering för att säkerställa hållbara tjänster av hög kvalitet för kvinnor inom hela EU, trots att detta är nödvändigt.

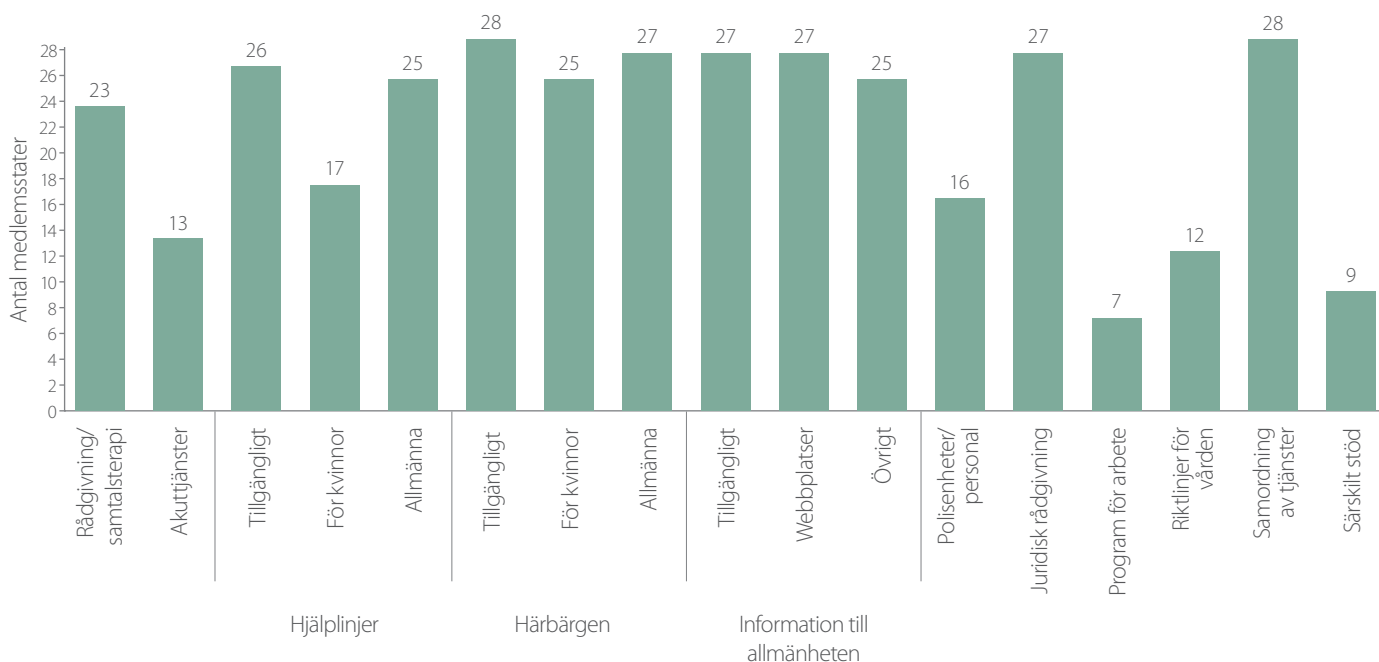
Frågan om våld mot kvinnor behandlas i allt högre grad i hälso- och sjukvårdssystemen

Behovet av att uppnå ett effektivt agerande inom hälso- och sjukvård för att hantera våld mot kvinnor har under de senaste fem åren kommit att uppmärksammas i allt högre grad inom EU. Behovet bekräftas även av undersökningen från EU:s byrå för grundläggande rättigheter som visar att de flesta kvinnor som överlevt våld i första hand vänder sig till hälso- och sjukvården för att få hjälp. Förutom utbildning är även riktlinjer som omfattar vidarehänvisning nödvändiga för hälso- och sjukvårdssektorn. För att möjliggöra vidarehänvisning måste det finnas ett bärkraftigt center för kvinnor som är offer för våld. För närvarande har endast 12 medlemsstater inrättat sådana riktlinjer.

Medlemsstaterna stödjer arbetet med att förbättra tillgänglighet, kvalitet och jämförbarhet i fråga om uppgifter om våld mot kvinnor

Mellan åren 2000 och 2014 genomförde alla EU-medlemsstater minst en undersökning om förekomsten av våld mot kvinnor. Administrativa uppgifter om olika former av våld mot kvinnor tillhandahålls främst av polisen

SÄRSKILDA TJÄNSTER FÖR KVINNOR SOM FALLIT OFFER FÖR VÅLD INOM EU-28, EFTER TYP AV TJÄNST, 2012

Källa: EIGE, Violence against Women – Victim Support, 2012.

följt av rättssystemen (domstolsstatistik) och andra sektorer (hälso- och sjukvård, socialtjänst).

En viktig milstolpe i arbetet med att bedöma förekomsten av våld mot kvinnor i EU nåddes 2014, då byrån för grundläggande rättigheter publicerade den EU-övergripande undersökningen om förekomsten av våld mot kvinnor. Enligt undersökningen har en av tre kvinnor i EU upplevt någon form av fysiskt och/eller sexuellt våld efter att de fyllt 15, vilket motsvarar 62 miljoner kvinnor. En av tio kvinnor har upplevt någon form av sexuellt våld och en av tjugo har blivit våldtagen efter att de fyllt 15.

Program för förövare uppmärksammas i högre grad än tidigare

Enligt Istanbulkonventionen (artikel 16) ska program inrättas som syftar till att lära förövare som har utövat våld i hemmet att inte bete sig våldsamt i mellanmänniska relationer i avsikt att förebygga ytterligare våld och

förändra ett våldsamt beteendemönster. I de flesta medlemsstater erbjuds program för förövare, och de flesta av dessa är inriktade på psykologisk eller psykiatrisk behandling, rådgivning och terapi.

Utbildning för yrkesverksamma har blivit mer tillgänglig

Begrepp kopplade till våld mot kvinnor måste integreras i grundläggande utbildning för yrkesverksamma. Dessutom krävs tydlig policy och tydliga riktlinjer för yrkesverksamma så att de effektivt kan stödja dem som överlevt våld och genomföra befintliga åtgärder. Även om majoriteten av medlemsstaterna har bekräftat vikten av utbildning är det endast ett fåtal som finansierar regelbunden utbildning på detta område. En stor del av utbildningen genomförs av icke-statliga organisationer, ibland utan att man anslagit någon finansiering till deras arbete.

Resultat från Europeiska jämställdhetsinstitutets sammanställning av goda exempel

Särskild utbildning om våld i nära relationer för framtida personal inom polisen – Luxemburg

År 2003 antog Luxemburg en lag om våld i nära relationer som ger möjlighet att vräka förövare från ett gemensamt hem. I lagen instiftade man också yrkesverksammars samarbetskommitté för att motverka våld, som samlar de berörda aktörerna (departement, domstolar, polis och föreningar som arbetar med våld i nära relationer). I nästa steg utvecklade föreningarna och polisen en särskild utbildningsmodul som alla nya poliser genomför under sin grundläggande utbildning. Verksamma poliser har också genomfört utbildningsmodulen under fortbildningstillfällen, exempelvis i anslutning till att de får handledning i att skriva rapporter som ska lämnas till en allmän åklagare. Ett informationsblad riktat till offer och förövare fanns med som ett komplement till utbildningen. År 2004 höll man 36 veckolånga utbildningstillfällen för grupper om 20 till 30 deltagare (1 000 poliser totalt). Sedan dess ges årligen utbildning till 60 medarbetare vid polisen.

Utbildning för rådgivare inom våld i nära relationer (CAADA IDVA) – Storbritannien

CAADA, vilket står för "samordnade åtgärder mot våld i nära relationer", har utvecklat en kurs för yrkeslegitimering av oberoende rådgivare inom våld i nära relationer som arbetar med offer i störst risk för skada (rådgivarrollen förkortas IDVA på engelska). Brittiska inrikesministeriet erkänner legitimeringen som också är ackrediterad på nivå 3 i OCN-metoden. Sedan 2005 har CAADA utbildat över 1 700 rådgivare och försett yrkesverksamma med färdigheter för att göra barn och offer för våld i nära relationer tryggare. Utbildningen pågår under 14 dagar med fem pass per dag. Den ger yrkesverksamma en möjlighet att utveckla en outhärlig verktygslåda för rådgivare, med färdigheter som motiverande samtal, att tillämpa förändringshjulet, aktivt lyssnande, att hävda sin rätt, förhandling och prosocialt beteende. För CAADA:s rapport från 2012, "A place of greater safety", analyserade man 2 500 fall där 63 procent av offren angav att misshandeln upphörde efter en rådgivare gjort en insats, och 71 procent av offren sa att de kände sig tryggare. De mest omfattande minskningarna gällde sexuella övergrepp. Offer angav också att de mätte bättre efter en rådgivare hade gjort en insats: 69 procent sa att deras livskvalitet hade höjts och 77 procent kände sig säkra på hur de skulle få tillgång till stöd i framtiden.

FRAMSTEG OCH HINDER PÅ OMRÅDE D: VÅLD MOT KVINNOR

FRAMSTEG

- Ökad synlighet för våld mot kvinnor under de senaste åren.
- Ny forskning och nya uppgifter om våld mot kvinnor har samlats in.
- Medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att stärka lagstiftningsramen och den institutionella ramen för att bekämpa våld mot kvinnor.
- Befintliga åtgärder kan vidareutvecklas och förbättras för att bekämpa våld mot kvinnor i syfte att uppfylla minimikraven inom EU.

HINDER

- Våld mot kvinnor är både omfattande och komplext: det krävs stark politisk vilja och finansiering för att bekämpa fenomenet.
- Rapporter från Cedawkommittén tyder på att finansiering av särskilda tjänster för kvinnor har minskat.
- Tillgången till specialiserat stöd till kvinnor som överlevt våld är fortfarande otillräcklig.

Vägen framåt för EU

- Det måste säkerställas att det finns en stark politisk vilja och tillräcklig finansiering för att bygga vidare på befintliga åtgärder för att bekämpa våld mot kvinnor och förbättra dessa åtgärder så att minimikraven för stöd till dem som utsatts för våld uppnås i alla medlemsstater.
- Att samla in uppgifter om förekomst och administrativa uppgifter av tillräckligt god kvalitet är avgörande för uppföljning och åtgärder avseende våld mot kvinnor.
- Vid hanteringen av direkta former av våld mot kvinnor bör man beakta de normer, attityder och stereotyper som leder till indirekta former av våld och förstärker våld mot kvinnor och bristande jämställdhet i allmänhet.
- Det går inte att bekämpa våld mot kvinnor på ett effektivt sätt utan att engagera män. Eftersom en patriarkal kultur, konstruktioner av hegemoniska maskuliniteter och könsnormer förstärker problemet med könsrelaterat våld kan fenomenet endast bekämpas genom att engagera män och kritiskt utvärdera patriarkala strukturer och hegemoniska maskuliniteter.

MISSING TRANSLATIONS

European Institute for Gender Equality (EIGE)

The European Institute for Gender Equality (EIGE) is the EU knowledge centre on gender equality. EIGE supports policy-makers and all relevant institutions in their efforts to make equality between women and men a reality for all Europeans and beyond by providing them with specific expertise and comparable and reliable data on gender equality in Europe.

More information: <http://eige.europa.eu>

The Resource and Documentation Centre (RDC) of the European Institute for Gender Equality is an innovative and practical tool developed to assist in locating key resources on gender equality, to facilitate the exchange of knowledge among those with an interest in gender equality policies and practices and to offer an online space for discussion and debate.

More information: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Contact information:

European Institute for Gender Equality
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITHUANIA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-274-7
doi:10.2839/77657
MH-04-15-022-SV-N